

ВОДГУК
НА АЎТАРЭФЕРАТ КАНДЫДАЦКАЙ ДЫСЕРТАЦЫІ ЦЯРЭНЦЬЕВА
ІГАРА ВАЛЕР'ЕВІЧА «ВЫРАБЫ З ЧОРНАГА МЕТАЛУ X–XV стст.
МАГІЛЁўСКАГА ПАДНЯПРОўЯ: ВЫТВОРЧАСЦЬ, ТЫПАЛОГІЯ,
ХРАНАЛОГІЯ», ПРАДСТАЎЛЕНАЙ НА СУІСКАННЕ ВУЧОНАЙ
СТУПЕНІ КАНДЫДАТА ГІСТАРЫЧНЫХ НАВУК ПА СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ
07.00.06 – АРХЕАЛОГІЯ

Актуальнасць тэмы даследавання абумоўлена неабходнасцю сістэмнага навуковага асэнсавання кавальскага рамяства Магілёўскага Падняпроўя X–XV стст. як неад'емнай часткі матэрыяльнай культуры рэгіёна. Кавальскія вырабы адыгрывалі ключавую ролю ў гаспадарчым, ваенным і паўсядзённым жыцці сярэднявечнага грамадства. Даследаванне І. В. Цярэнцьева папаўняе існуючы прабел у археалагічнай навуцы, упершыню ажыццяўляючы комплекснае вывучэнне тэхналогіі вытворчасці, тыпалогіі і храналогіі вырабаў з чорнага металу дадзенага рэгіёна.

Аўтарэферат адлюстроўвае структуру і асноўныя навуковыя палажэнні дысертцыі, якая складаецца з трох частак, якія ахопліваюць гістарыяграфію, крыніцавую базу, вытворчыя тэхналогіі, металаграфічны аналіз, а таксама фармальна-тыпалагічную класіфікацыю шырокага круга артэфактаў (прылады працы, прадметы побыту, узбраенне, элементы касцюма і інш.).

Навізна працы заключаецца ў дэталёвым вывучэнні больш за 1500 артэфактаў, з якіх 854 падвергнуты тыпалагічнаму аналізу. Асабліва каштоўна ўвядзенне ў навуковы абарот матэрыялаў з раскопак Мсціслаўля і Шклова, якія раней не аналізаваліся гэтак глыбока. Істотным укладам з'яўляецца ўдакладненне тыпалогіі нажоў і крэслаў, выяўленне імпортных вырабаў і рэканструкцыя культурна-гандлёвых сувязей рэгіёна.

Асабна трэба адзначыць асабісты ўклад І. В. Цярэнцьева, які заключаецца ў комплексным і сістэмным аналізе археалагічных, тэхналагічных і гістарычных звестак аб чорнай металургіі Падняпроўя і Пасожжа ў X–XV стст. Аўтар упершыню ўвёў у навуковы абарот значны масіў матэрыялаў, у тым ліку з нядаўна даследаваных помнікаў, што дазволіла аднавіць цэласную карціну жалезаробнай вытворчасці ў рэгіёне. Ён вызначыў асноўныя цэнтры вытворчасці і іх дынаміку ў прасторы і часе, а таксама акрэсліў лакальныя тэхналагічныя асаблівасці. Значнай навуковай вартасцю валодае спроба сінтэзу археалагічных і пісьмовых крыніц, што дазваляе глыбей зразумець эканамічную і сацыяльную ролю металургіі ў жыцці сярэднявечных грамад. Такім чынам, праца Цярэнцьева істотна пашырае веды пра рамяство і тэхналогіі на тэрыторыі Беларусі і з'яўляецца важным унёскам у даследаванне матэрыяльнай культуры Сярэднявечча.

Дысертцыйнае даследаванне абагульняе вынікі шматгадовага вывучэння помнікаў чорнай металургіі Падняпроўя і Пасожжа ў X–XV стст. Даследчык

наглядна дэманструе, што гэты рэгіён з'яўляўся важным цэнтрам жалезаробнай і кавальскай справы ў перыяд Сярэднявечча. Суіскальнікам выяўлены адметныя мясцовыя традыцыі ў арганізацыі металургічнай вытворчасці, ім адзначана устойлівая структура тэхналагічных прыёмаў і развіццё рамесных цэнтраў. Падкрэсліваецца сувязь паміж узроўнем металургічнага развіцця і агульным сацыяльна-эканамічным станам насельніцтва. Асаблівую ўвагу аўтар надае праблеме захавання і далейшага вывучэння тэхналагічных помнікаў як часткі культурнай спадчыны Беларусі.

Метадалагічная аснова дысертацыі спалучае класічныя археалагічныя метады з натуральна-навуковымі (у тым ліку металаграфіяй), што забяспечыла высокі ўзровень дакладнасці вывадаў. Выкарыстанне картаграфічнага, стратыграфічнага і статыстычнага падыходаў узмацняе навуковую абгрунтаванасць вынікаў.

Асноўныя палажэнні апрабаваны на рэспубліканскіх і міжнародных канферэнцыях, апублікаваны ў 16 навуковых работах, уключаючы артыкулы ў рэцэнзуемых выданнях, рэкамендаваных ВАК Рэспублікі Беларусь.

Аўтарэферат напісаны ў акадэмічна вытрыманым стылі, адрозніваецца яснасцю выкладу, лагічнасцю структуры і паўнатой адлюстравання зместу дысертацыі.

Прадстаўленая праца І. В. Цярэнцьева адпавядае патрабаванням, якія прад'яўляюцца да кандыдацкіх дысертацый, а яе аўтар заслугоўвае прысуджэння вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07.00.06 – археалогія.

Загадчык аддзела археалогіі Сярэдніх
вякоў і Новага часу “Інстытут гісторыі
Нацыянальнай акадэміі навук
Беларусі”, кандыдат гістарычных
навук, дацэнт

А.В. Вайцеховіч

